

‘Eindelijk een geestig boek over identiteit! Een eerlijk verhaal over huidskleur, afkomst en acceptatie’ *De Ware Tijd*

‘Een warmbloedig, eigenzinnig eerbetoon aan een bijzondere omgeving’ *Metro*

‘Persoonlijk, ontwapenend, humoristisch, en pakt je van begin tot eind’ *Het Parool*

‘Een toegankelijke roman over een doorgaans beladen onderwerp’ *de Boekenkrant*

‘Een sprankelende, intelligente roman met veel humor en diepe inzichten over identiteit’ *Koffietijd/5 uur live*

‘Vochtige ogen. Hartverwarmend, dit boek en de verzoenende toon ervan. Een talent dat zware thema’s zo lichtvoetig kan bespreken moeten we koesteren’ **** *Hebban*

‘Een even geestige als emotionele ontdekkingsstocht naar de roots van de hoofdpersoon. Fretz schrijft beeldend, helder, in korte hoofdstukken die stuk voor stuk bijna columns zijn. Dat geeft vaart aan het verhaal, en ook een zeker lichtheid. De emotionele impact van zijn bezoek aan Suriname geeft het verhaal een benijdenswaardige puurheid. Fretz heeft een boek geschreven dat in alle opzichten stáát’

**** *Dagblad de Limburger*

‘Een mooie, liefdevolle en geestige roman, die een groot lezerspubliek verdient’ Gerda Aukes | Boekhandel Den Boer, Baarn

‘Een met veel humor geschreven roman over afkomst en toekomst. Grandioos!’ Monika Hild | Kennemer Boekhandel, Haarlem

‘Dit boek is op zoveel verschillende manieren te lezen: als reisverhaal over Suriname, als grappige coming-of-age over een jongen die op zoek gaat naar zijn roots, maar vooral ook als ontroerend boek over een moeder en zoon die de verbintenis zoeken. Aanrader!’ Olaf Tigchelaar | Kramer & Van Doorn, Zeist

‘Een heerlijk boek dat alles in zich heeft: humor, ontroering, vaart, prachtige zinnen. Johan Fretz schrijft openhartig en ontwapenend, en dat voel je als lezer’ Stefanie Schulte | Het Leesteken, Purmerend

‘Wat een mooi, warm, rijk verhaal. Wat een fijne zachte toon. Johan Fretz schreef een prachtige roman over wie we zijn, over het tropenhart, afkomst, verzoening, vergeving’ Remco Houtepen | Libris Venstra, Amstelveen

‘Alsof je luistert naar een rasverteller en hoopt dat hij de hele nacht blijft doorvertellen’ Gerben de Bruijn | Post Scriptum, Schiedam

‘Soms heb je spijt dat je een pareltje niet eerder hebt ontdekt. Dit is er zo een! Met veel plezier las ik dit boek. Er is weer een nieuwe wereld voor mij opengegaan’ Arno Koek | Boekhandel Blokker, Heemstede

Johan Fretz

*Onder de
paramariboorn*

Roman

Lebowski Publishers
Amsterdam 2020

Eerste druk, januari 2018
Vijfde druk, augustus 2020

© Johan Fretz, 2018
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2020
Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam
Auteursfoto: Sanja Marušić
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 5934 4
ISBN 978 90 488 2065 8 (e-book)
NUR 301

www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Virginia: '*Waka nanga koni.*'

Johannes: 'Wat betekent dat?'

Virginia: 'Letterlijk: loop met wijsheid.'

Johannes: 'En figuurlijk?'

Virginia: 'Houd je hoofd erbij. Zoiets.'

Proloog

Wanneer de volwassenen naar me keken, met de wrange bewondering voor iets wat ze zelf waren kwijtgeraakt, vroegen ze: ‘Waar kom je vandaan?’

‘Dordrecht!’ zei ik dan.

Aan de manier waarop ze me vervolgens uitdrukkeloos aanstaarden, begreep ik dat dit niet het goede antwoord was.

‘Of zoals papa zegt: hoe dichter bij Dordt, hoe rotter het wordt.’

Ik lachte hard. Nog altijd niet het goede antwoord. Ze glimlachten en zeiden: ‘Maar waar kom je *echt* vandaan?’

Ik begreep niet wat ze bedoelden. Dachten ze soms dat ik loog? Moest ik maar wat uit mijn duim zuigen? Mijn vader had me wel eens verteld dat ik uit de buik van mijn moeder kwam, maar dat leek me een leugen. De buik van mama, daar was ik veel te groot voor. Ik trok mijn wenkbrauwen, die toen al enorm waren, in een diepe frons en keek de volwassenen aan.

‘Ik kom uit... de buik van mama.’ Hun gezichten klaarden op.

‘Ah,’ zeiden ze, ‘en waar komt mama dan vandaan? En papa?’

Waarom hadden ze dit niet gewoon meteen gevraagd?

‘Papa komt uit Den Haag en mama komt uit de paramariboorn, dat is een boom aan de andere kant van de zee en in die boom groeien zwarte mensen zoals mama en Ruud Gullit.’

Ik begreep nooit waarom ze zo hard moesten lachen, want ik sprak gewoon de waarheid. Tijden – maanden of jaren, dat verschil kende ik nog niet – heb ik me afgevraagd hoe die paramariboorn eruit zou zien. Eerst maakte ik me een voorstelling van de stam, de

takken, de bladeren, de geuren – ‘Waar zou de boom naar ruiken? Naar kokos misschien of anders naar roti?’ –, en later, toen ik eenmaal oud genoeg was om te begrijpen waarom de volwassenen om mijn antwoord hadden moeten lachen, werd de boom een stad, een land waarvan ik slechts vage contouren zag in mijn hoofd. Ik wilde er verder niks meer van weten.

Zeï ik ‘oud genoeg’? Misschien was ik helemaal niet oud genoeg om het te begrijpen. Misschien verloor ik mijn kinderlijke verbeeldingskracht wel omdat er nu eenmaal andere zaken waren die belangrijker werden, zoals: overleven. Misschien haatte ik mijn moeder wel zo omdat ze gek geworden was, dat ik met dat hele kloteland van haar verder ook niks meer te maken wilde hebben. Ik ontwikkelde een felle afkeer van alles wat met mijn halve oorsprong te maken had. Alleen al van hoe mijn moeder sprak, kon ik in woede ontvlammen. Ze sprak alsof ze zong, articuleerde overdreven, alsof haar toehoorders slechthorend waren – en ze legde klemtonen verkeerd.

‘Johannes zit op tafelTENNISSEN,’ zei ze dan, of: ‘Het is morgen OUD en nieuw!’ Wanneer ze echt Surinaams sprak, Sranantongo, riep ik dat ze moest ophouden.

‘Je bent *weri ede!*’ zei ze.

‘Waarom zeg je niet gewoon dat ik vervelend ben?’ antwoordde ik. ‘We wonen in Nederland en we praten hier Nederlands!’

Ik zei dingen tegen mijn moeder waarmee ik een licht fascistisch publiek eenvoudig in extase had kunnen brengen. En ik had het niet eens door, omdat ik alleen maar bezig was om mijn hoofd boven water te houden. Mijn naam was Johannes. Ik woonde in achterbuurten van een stad waarin het goed was om Johannes te heten. Het was een onschuldige naam: rond, zacht en gevaarloos. Een naam die ik graag uitsprak, omdat ik er iets heel belangrijks mee vertelde aan de witte buurtbewoners: ‘Ik ben niet een van de anderen, ik ben een van jullie.’ Het uitspreken van mijn naam was de sleutel tot ontwapening. Het werkte eigenlijk altijd. Ze geloofden

me. Zelden gaf iemand mij ooit te kennen dat ik geen Nederlander was, en op den duur vergat ik zelfs helemaal dat ik ook ander bloed had.

Maar soms, als er niemand anders thuis was, liep ik de slaapkamer van mijn ouders in en keek ik naar de vergeelde foto die mijn moeder aan de wandspiegel had vastgemaakt. Door die foto wist ik heel zeker dat mijn grootvader, die al gestorven was lang voordat ik op de wereld kwam, een echte zwarte man was geweest, een neger, al mocht ik dat nooit zeggen van mijn moeder en van sommigen mag ik het ook nu niet zeggen, niet eens om uit te leggen dat ik het toen zei. Blijkbaar kom ik niet uit een boom, maar uit een mijnenveld. Maar het was zo: mijn grootvader was een zwarte man, een knappe, lange creool, André Emiel Gilbert Brouwn, met o, u, w. Op de foto droeg hij een beige linnen pak en een grijze hoed. Hij keek naar de vrouw die tegenover hem stond, mijn grootmoeder Erna Tjen-A-Tak. Twee jonge verliefden, stil hangend in de tijd. De laatste tijd bestudeer ik dat beeld grondig en dan vooral opa Miel, zoekend naar gelaatstrekken waarin ik mezelf herken. Ik probeer via die ene foto in zijn hoofd te kruipen, zodat ik kan rondzwemmen in zijn gedachten, ze in me op kan nemen en zal ontdekken dat wij, hij en ik, uit hetzelfde hout zijn gesneden. Dat moet haast wel: van alle vier mijn grootouders zijn het opa Miels genen die mij het krachtigst hebben bereikt, die zich het nadrukkelijkst laten gelden in de versmelting van alle rassen en soorten bloed die in mijn lichaam zitten. Sinds ik zijn gedichten heb ontdekt, raak ik daar alsmaar meer van overtuigd. Maar ik loop op de zaken vooruit. Laten we beginnen bij het begin.

Dag 0

Dus, landing

Dus, ik land in Paramaribo. Het heeft negenentwintig jaar geduurd, voordat ik hiernaartoe ben gekomen, en tot voor kort was de reden heel simpel: ik had hier niks te zoeken. Ik was gemengd, half, gewoon Hollands dus en dat wilde ik ook zijn. Toch zegt de zwarte piloot die bij de uitgang van het vliegtuig staat: 'Welkom thuis, jongen.'

Ik verbeter hem niet, knik en loop de trap af. Vreemd eigenlijk: volgens mij heb ik nooit eerder in mijn leven een zwarte piloot gezien. Mijn voeten raken de grond. *That's one small step for a man* en... Verder niks natuurlijk, dit is alleen in mijn hoofd zoiets als de maanlanding. Het is alsof alle geluiden in de hitte zijn gesmolten, zo stil is het. De donkere, heldere hemel hangt als een klamboe over ons heen. Ik zet nog een paar stappen, wil meteen van alles voelen, vooral dat ik hier vandaan kom, maar voel alleen dat ik wil voelen dat ik hier vandaan kom.

De andere passagiers lopen voor me uit, over de landingsbaan naar de aankomsthal. Ze praten, maar hun stemmen zijn weggevallen. Ik ben als laatste uitgestapt. De haast om het toestel te verlaten, juist wanneer het weer veilig aan de grond staat, heb ik nooit begrepen. Ik wacht altijd zo lang mogelijk. Op deze vlucht zaten opvallend veel gelijkgestemden, die bleven zitten tot het echt niet langer kon. Ik moest denken aan een Surinaamse vriend die me eens uitlachte toen ik hem in paniek belde omdat ik vijf minuten later zou zijn. Hij riep: 'Hou op met me en zet die witman in jezelf uit!'

Boven aan de trap staat de piloot nog altijd in dezelfde plechtige houding: zijn armen op de rug, zijn nek uitgestrekt, zijn hoofd bijna

in de wolken, als een giraffe. Misschien blijft hij in zijn rol tot we uit zicht zijn verdwenen of komt straks uit een geheim compartiment nog een Egyptische koningin naar buiten.

Blijkbaar beteugelt de hitte niet alleen onze stemmen, maar ook onze lichamen: de aankomsthal wil maar niet dichterbij komen. Ik kijk naar de anderen. De ánderen. Het zal de tijd zijn waarin ik leef, hoe die tijd de dingen kleurt. Al deze mensen: ik zie nomaden, die net uit de zee zijn gekropen, zwaar en traag door het water dat zich in hun kleren heeft gezogen, verdwaasd nog door de barre overtocht. En bovenal zie ik Surinamers, haast alleen maar Surinamers.

Zodra ik de aankomsthal betreed, krijgen de mensen hun stemmen terug. De airco staat op spaarstand.

‘Zo, laat me Muriel bellen,’ zegt een vrouw voor me, vooral tegen zichzelf.

‘Nu al?’ zegt de jongen naast haar. ‘Wacht even, mam.’

‘Schat, laat me Muriel bellen anders gaat ze pas vrijdag beginnen hierheen te komen.’

Het zou in deze hal net zo goed 1990 kunnen zijn, of 1970, of 1930. De kleuren van de vloer, de muren en pilaren: vergane glorie uit een onbestemd tijdperk. Er zijn twee rijen, een voor toeristen, zoals ik, en een voor inwoners van Suriname. De thuisrij is een stuk korter en er hangt een bordje boven met de tekst INGEZETENEN. Ik mompel het een paar keer voor me uit. ‘Ingezetenen’. Het klinkt me in de oren als ‘gevangen’. Ook hangt er een bord waarop staat dat je beslist geen leguanen bij je mag hebben.

De douanebeambten nemen alle tijd, alsof ze opslag krijgen bij vertraging. Ze kijken onaangedaan naar de passagiers en bestuderen elk paspoort alsof het een potentieel vuurwapen is.

‘Re-den van be-zoeek?’ vragen ze en: ‘Waar gaat u slapen?’, niet: ‘Waar verblijft u?’

Als ik eindelijk aan de beurt ben, zie ik dat de passagier naast me niet alleen een paspoort, maar ook een toeristenkaart op de balie

legt. Zo'n kaart heb ik niet. Ik zucht, laat mijn beurt voorbijgaan en loop terug naar het begin, waar ik nu pas het kleine hok in de hoek zie staan met daarboven het bordje: VISA: 20 US DOLLAR. In het hokje zit een magere man. Hij kauwt op iets.

'Alleen cash, meneer,' zegt hij.

Ik wroet in al mijn zakken. Ik heb geen cash. 'Is hier ook een pinautomaat?'

'Toch wel, meneer. Achter de douane.'

'Dan heb ik een probleem!'

'Meneer,' zegt de man droogjes. 'Is het uw eerste keer in Suriname?' Ik knik.

'Mag ik u een tip geven? U hoeft zich hier niet zo druk te maken, het komt vanzelf goed.'

Met een bestempeld visum loop ik even later door de schuifdeuren. Ik zwaai de dame gedag die me zojuist zomaar twintig USD heeft gegeven. Toen ik haar vroeg wanneer ze het terug wilde, keek ze me aan alsof ik haar beledigd had.

Terwijl ik bij de bagageband op mijn koffer wacht, passeert het backpackmeisje me. Ze zat bij me in het vliegtuig, twee rijen schuin voor me en viel me meteen al op. Eén van de weinige witte reizigers op de vlucht. Ze staat aan de vooravond van een zelfontplooiingsreis: een bloem in haar haren, een broek met felle hippiekleuren en een wijd zittend t-shirt. Tijdens het diner vroeg ze om een vegetarische optie. Toen de stewardess haar stoïcijns mededeelde dat er alleen kip of vis was, besloot het meisje maar helemaal niets te eten. Ze zal wel honger hebben. Haar blik kruist de mijne. Ik knik en zeg geluidloos hé, als om te laten weten: wat leuk, wij allebei hier, twee Hollanders in Paramaribo. Ze kijkt dwars door me heen. Het duurt een paar seconden voor ik besef waarom: voor haar is mijn gezicht op Zanderij in Paramaribo geen bron van herkenning. Zij is hier alleen, ik ben voor haar een van de anderen; ik ben een Surinamer, met ander bloed.

Buiten staan zeven mannen met kartonnen bordjes. Tussen het bordje met CINDY LIEUW-KIE-SONG en dat met HELEN BRAAFHEID zie ik het blije gezicht van een zwarte jongen van mijn eigen leeftijd. Hij houdt een stuk karton vast waarop met grote letters staat: FRETZ!

Hij begint met het bord te zwaaien. 'Fretz! Fretz! Jij bent Fretz toch?' Hij gebaart hevig, alsof ik een lang verloren gewaande broer van hem ben. Of eigenlijk beweegt hij gewoon zoals ik dat zelf ook zo vaak doe: met armen die een eigen leven leiden.

Ik steek mijn hand uit. De jongen kijkt er afkeurend naar, dus hef ik mijn onderarm omhoog. Dat valt beter. Hij geeft me de verticale handdruk, buigt naar voren, drukt me iets tegen zich aan en klopt met zijn andere hand op mijn rug.

'Broeder, welkom in Mama Sranang,' zegt hij.

'Dank je. Johannes.'

'Ja, Fretz! Johannes Fretz! Mijn gunst: goeie naam hoor, vriend. Die dames gaan zeker denken dat er deze week een *bakra* komt spreken, dus maak je borst maar nat!'

Niet zijn opmerking maar de lach die erop volgt, maakt dat ik ook moet lachen. 'Clyde,' zegt hij en hij grist mijn koffer vriendelijk uit mijn handen. 'Kom. De wagen staat daar. Mevrouw Forgeron wacht op ons. Je bent met SLM gekomen toch?' Ik knik en volg hem over het parkeerterrein.

'Hoe was het eten?'

'Prima,' zeg ik.

'Dat dacht ik! Ik vlieg alleen met SLM, bij KLM krijg je van dat Hollandse eten: pasta en zo.'

Clyde heeft een litteken op zijn rechterwang, recht als van een korte kras, net iets lichter dan zijn huid.

'Trouwens: we hebben je overgeplaatst naar Eco Resort. Hotel Torarica is overboekt. *Kaolos!* Gebeurt altijd.'

'Geen probleem.'

'Morgen kan je gewoon naar Torarica. Maar Eco is ook prima,

hoor. Alleen beter ga je morgen wel ontbijten in Torarica. Het is helaas wel een eindje lopen.’

‘Hoe ver?’

‘Toch al gauw drie minuten. Maar je zult er geen spijt van krijgen. Meer keuze, je weet toch?’

In een blauw oud Ford-busje brandt licht. Yvette Forgeron zit achter het stuur. Terwijl Clyde mijn bagage in de kofferbak legt, opent ze de deur van de bijrijdersstoel. ‘Zo Fretz, welkom! Daar ben je dan!’

Zodra ik ben ingestapt slaat ze me amicaal op de schouder. Ze is niet iemand die aan *brasa's* doet: ze bezit de nuchtere stoerheid van ons beider thuis, Holland. Slechts één keer eerder hebben we elkaar ontmoet, in café Tuinfeest op de Nieuwmarkt in Amsterdam. Het gesprek duurde maar een halfuur. Ze vertelde honderduit over Suriname – of zoals zij het noemde: ‘Su’ – en vroeg of ik mezelf een Surinamer voelde. Ik zei dat ik me nooit iets anders had gevoeld dan een Nederlander. Ze knikte en zei: ‘Ik weet wat je bedoelt.’ Even later, toen ik uitlegde dat er recent opeens toch een onbedwingbare nieuwsgierigheid was ontstaan naar mijn moederland, zei ze het weer: ‘Ik weet wat je bedoelt.’ Na een halfuur sloeg ze hard op de tafel. ‘Zeg Fretz, ik denk dat we het maar moeten doen. Jij komt rond de verkiezingen een optreden geven in Su!’

Clyde slaat de kofferbak dicht en komt achterin zitten. Yvette start de motor. Ze heeft dezelfde huidskleur als mijn moeder: donkerbruin, creools, onderweg vermengd. Ik schat haar halverwege de veertig, al kun je aan zwarte mensen nooit precies zien hoe oud ze zijn.

‘Kom op, rijden krenge!’ roept ze tegen de grommende motor.

Het busje trekt rumoerig op.

‘Je weet dat we over een week al gaan stemmen toch?’ vraagt Clyde vanaf de achterbank.

‘Zeker!’ Dat kan me niet ontgaan zijn. ‘Spannend, of niet?’

‘Ik ga je zeggen: we weten allemaal dat Bouta gaat winnen. Als

Bouta niet wint, ga ik van de Wijdenboschbrug in de Su-rivier springen en raad eens: ik ga nóóit van de Bosjebrug in de Su-rivier springen!’

Opnieuw die aanstekelijke lach. Luchthaven Zanderij verdwijnt uit zicht. We rijden over landwegen. Ik druk mijn gezicht tegen de ruit. In het donker valt weinig te zien, behalve dan de contouren van iets wat op een oerwoud lijkt. De airco staat op standje Nederland, dus binnen ben ik thuis en daarbuiten trekt dat vreemde land voorbij, gehuld in duisternis.

Het is niet te zeggen hoelang we over die donkere wegen voortgaan, door niemandsland. Uren of minuten, ik weet het niet, maar op een gegeven moment gloeit er dof licht op in de verte en rijden we stedelijker gebied binnen. Buitenwijken zo te zien: weinig hoge gebouwen, nauwelijks felle neonreclames.

‘Is dit een voorstad?’ vraag ik.

Clyde en Yvette barsten in lachen uit.

‘Voorstad,’ zegt Clyde. ‘Hoor hem! Jij bent grappig: VOOR-STAD!’

‘Dit is geen voorstad,’ zegt Yvette. ‘Dit is het, Fretz. Welkom in Paramaribo!’

Dag 1

Ontwaken

Het wonder is geschied: om kwart over zeven 's ochtends – er is niet eens een wekker afgegaan – sta ik klaarwakker naast mijn bed. Het is koel in de kamer. De airco kan het blijkbaar alleen af. De plafondventilator heb ik gisteravond bij aankomst meteen uitgezet. Ik had het gevoel dat hij niet goed vastzat en ik ben altijd doodsbang dat die dingen midden in de nacht loslaten, naar beneden vallen en me verminken.

Hoelang heb ik precies geslapen? Mijn lichaam heeft zich nog niet georiënteerd op het tijdsverschil met Nederland, maar het staat er echt: 07.15 uur. Ik heb altijd graag een ochtendmens willen zijn, maar het is me nooit gelukt er een te worden. Het is bijna gênant als je zou weten hoe vaak ik het geprobeerd heb, moedig, koppig en vol verwachting, alsof er een nieuw leven zou beginnen. Helaas smeed ik telkens na hooguit vier dagen de wekker weer in de hoek van de kamer en sliep door. Het is niet mijn schuld, zegt mijn moeder. 'Je komt nu eenmaal uit een familie van langslapers.'

Het past natuurlijk bij de hardnekkige karikatuur van Surinamers, dat ze lang en veel slapen, maar bij ons wordt het cliché teruggebracht tot een familiale kwaal die stamt uit de geschiedenis. Ik houd mijn ogen erfelijk dicht. Mijn moeder heeft me geleerd om dit als argument in de strijd te werpen tegen zeurende kortslapers en dat doet ze zelf dan ook dagelijks, wanneer mijn vader haar rond het middaguur uit bed probeert te krijgen.

'Virginia!' roept hij. 'Denk je dat het nog gaat lukken voor het ochtendjournaal?'

‘Jan,’ zegt ze dan, vrij fel voor iemand die nog in een half comateuze staat verkeert, ‘het is genetisch, dat begrijp jij niet.’

‘Genetisch?’

‘Omdat je Duits bent!’

‘Ik ben niet Duits!’

Mijn vader is wel Duits, dat wil zeggen: zijn ouders kwamen uit Duitsland, maar volgens mijn vader kwam zijn moeder uit de Elzas en is dat van oorsprong Frans grondgebied, en kwam zijn vader, als je maar lang genoeg terug zoekt in de stamboom, uit Canada, of uit Friesland, dus is hijzelf eigenlijk een Franse Canadees, een Canadese Fries, of Friese Fransoos. Alles best, zolang hij maar geen Duitser hoeft te zijn.

‘Jij slaapt kort,’ zegt mijn moeder tegen hem, ‘omdat je je schuldig voelt over je geschiedenis. En terecht! Maar mijn geschiedenis is anders. Ik slaap uit namens mijn voorouders. Ik ben aan het uitrusten van de slavernij, Jan, dus laat me met rust!’

Mijn moeder voelt zich nooit schuldig als ze lang slaapt. Dat is het belangrijkste verschil tussen ons: ik voel me altijd schuldig, want ik ben half, dus ook een calvinist. Misschien is dat knagende schuldgevoel de reden dat ik, hoewel ik soms elf uur onder zeil ben, toch een grote poster in mijn slaapkamer heb opgehangen met Rainer Werner Fassbinders levensmotto: SLAPEN DOEN WE ALS WE DOOD ZIJN.

De hotelkamer is van alle gemakken voorzien. Zo zei de receptioniste het gisteren bij aankomst ook: ‘Uw kamer is van alle gemakken voorzien.’ In een chic hotel zeggen ze zoiets nooit.

Ik rek me uit en duw de schuifdeuren open die toegang geven tot het kleine balkon. Een stap naar voren is genoeg om terug te keren naar de tropen. *Halleluja*, de zon is nauwelijks op, maar de lome lucht kookt al. Ik mag dan een echte Hollander zijn, mijn lijf veert op bij deze hitte. Mijn vrienden beginnen bij een temperatuur van boven de vijftig graden te zuchten en te steunen alsof

ze levend gecremeerd worden. Na hun zelfmedelijden volgt vaak verbazing, dan kijken ze me vol ongeloof aan: hoe komt het dat ik zo fris en soepel door de straten zweef? In de tropenhitte neemt mijn lijf de leiding over van mijn hoofd. Met elke minuut in de zon kleurt mijn hart lichter en mijn huid donkerder. Over een week zal mijn gezicht zo donker zijn, dat ze me bij aankomst op Schiphol zeker zullen willen fouilleren.

Het is stil, alleen de vogels zijn al wakker. Vanaf het balkon lonkt in de verte de Surinamerivier, die had ik gisteravond in het donker nog niet gezien. Een echte grotmensenrivier. Natuurlijk. Zo zullen ze wel sneuvelen, stuk voor stuk, al die kinderlijke voorstellingen die ik me van de dingen hier heb gemaakt.

Voor ik onder de douche stap, werp ik in de spiegel een korte blik op mijn wakkere gezicht. Veel vrienden van mij – altijd witte vrienden, ik heb nauwelijks vrienden die donker zijn – hebben al flinke rimpels bij de slapen en onder hun ogen. Ze zijn nauwelijks dertig, maar hun huid begint al te breken, te barsten en je kunt al vrij nauwkeurig zien wat hun voorland is. Bij mij is het anders. Ook dat moet genetisch zijn.

'Black don't crack!' God heeft ons dat toebedeeld, als een soort herstelbetaling, denk ik,' zegt mijn moeder altijd trots.

'Helaas heeft Hij jou overgeslagen,' zegt mijn vader dan tegen haar.

Toch is het waar. Ik heb tantes van diep in de zestig die op straat nog door jongens van vijftientig worden nagefloten, ik heb ooms van zeventig die de jonge serveersters in cafés doen blozen. Mocht er een God zijn: laat Hem weten dat ik Hem eeuwig dankbaar ben dat Hij me de huid van mijn moeders familie heeft geschonken.

Eco Resort heeft een kleine oprijlaan met een rotonde, een houten hoofdgebouw op palen met daarin de receptie en het restaurant, en rechts daarvan een rij pastelkleurige panden waarin de kamers huizen. De kleur grijs kennen ze hier niet. Tussen het hoofdgebouw

en de kamers loopt het pad richting de ontbijtzaal: een overdekte buitenplaats die veel weg heeft van een reusachtige hut.

Ik pak mijn telefoon uit mijn broekzak, een oude Nokia. Een beter toestel wilde ik hier niet naartoe brengen. Op deze manier behoed ik mezelf ervoor om alle schoonheid kapot te instagrammen. Vastleggen doe ik op mijn netvlies. #nofilter. Ter compensatie heb ik wel een oude, analoge Fuji-camera meegebracht, met één rolletje van precies vierentwintig opnames.

Nauwelijks heb ik mijn telefoontoestel aangezet, of het begint al te piepen alsof het de bewaker is van een zwak hart. Drie berichten. Het eerste is van mijn moeder, die tot op de dag van vandaag nog niet heeft ontdekt hoe je zonder hoofdletters moet sms'en. Ook kent ze slechts van één enkel leesteken de sneltoets.

'SCHAT! VEILIG GELAND! LEES IK OP INTERNET! GOED ZO! HOE WAS HET ETEN! IK HEB MIJN KOFFER GEPAKT! JE MOET NOG WEL DOORGEVEN DAT IK EEN STRENG VEGANISTISCH DIEET VOLG! BEL ME! JE MOEDER!'

Het volgende is van mijn vader.

'Zoon, goede vlucht gehad? Je moeder is in alle staten. Ze vraagt me de hele tijd of ik hierna ook een paar weken met jou naar Duitsland wil. Ik zal blij zijn als ze weg is. Bel maar als je wakker bent. Pa.'

Ik open het derde bericht.

'*Mi gudu*, ik heb je moeder gesproken, ze heeft me gebeld, je bent veilig geland, welkom in Suriname! Ik denk dat je nog slaapt. Als je wakker bent, begin me te bellen, dan kunnen we elkaar zien. Liefs, tante Enilda.'

Als ik mijn tante zelf had willen laten weten dat ik veilig ben geland, dan had ik haar nog voor het opstijgen in Nederland een bericht moeten sturen. Nieuws verspreidt zich in mijn familie middels een imaginaire telefoonketting: mijn moeder doet alle telefoontjes zelf. Ze is een geduldige vrouw, zoals ze een ochtendmens is. De kans is dus groot dat inmiddels heel Suriname al op de hoogte is van mijn veilige landing.

‘Goe-de-morgen me-neeer. Ka-mer num-mer?’ vraagt een meisje met een koksmuts zodra ik de ontbijthut betreed.

Ik ben een van de eersten. Achterin zit een vrouw die zich nu al heeft opgedoft alsof ze zo meteen in een hippe discotheek wordt verwacht. Ze heeft een knalroze zonnebril op haar hoofd. Op haar bord ligt een omelet ter grootte van een kleine satellietschotel.

Een paar tafels verder zit tot mijn verbazing iemand die ik meteen herken: het backpackmeisje. Ze eet wit brood met hagelslag en tuurt wat voor zich uit. Op elke reis heb je een paar mensen die je, al beweeg je sneller dan het licht, telkens opnieuw blijft tegenkomen. Vroeger dacht ik dat zoiets toeval was, nu weet ik dat het veel banaler ligt: we komen allemaal ergens anders vandaan, maar bezoeken op reis meestal precies dezelfde bestemmingen. Ik ga haar niet groeten. Deze Surinamer heeft zijn best gisteren al gedaan, het is nu aan haar.

In de hoek achterin staat een grote lange tafel. Daaraan zit Yvette Forgeron, helemaal alleen, met de precisie van een chirurg een ei te pellen. Het glipt uit haar handen en valt op de grond.

‘Kaolo ei!’ roept ze. Dan ziet ze me staan. ‘Fretz! Goedemorgen, vroege vogel.’

‘Goedemorgen. Alleen in de tropen hoor,’ zeg ik en ik begin wat uit de bakken eten op mijn bord te leggen. Brood. Pindakaas.

‘Precies! De tropen zitten in je bloed, hier wil je lichaam opstaan en bewegen. Daarom denken Hollanders dat we lui zijn. Maar je moet ze zelf eens zien als ze hier zijn.’

Ik schenk filterkoffie in en slof naar de lange tafel. Het backpackmeisje kijkt op. Ik kijk recht in haar ogen en zie nu pas goed hoe helblauw ze zijn. Amandelvormig. Op haar wangen een paar verdwaalde zomersproetjes. Ze glimlacht naar me.

‘Hai,’ zegt ze.

‘Goedemorgen.’ Ik knik verlegen, loop door en neem even verderop plaats naast Yvette. Die heeft het gevallen ei inmiddels opgehaald en is weer begonnen met pellen.

‘Luister,’ zegt ze. ‘Je moet natuurlijk gewoon lekker gaan doen waar je zin in hebt, maar we hebben ook wat dingen geregeld voor de komende dagen.’

‘Daar ging ik al van uit.’

‘We hebben een paar interviews. Ken je Didi?’

Ik zwijg.

‘Diederik Samwel. Een journalist. Hollander. Heeft hier gewoond. Hij is nu weer hier voor de verkiezingen. Hij zal misschien naar het optreden komen om wat te schrijven voor *Starnieuws*.’

‘Wat is *Starnieuws*?’

Yvette schudt haar hoofd. ‘Mijn gunst, je weet echt niks. Ik hoop dat je je gaat inlezen.’

‘Ik weet het,’ zeg ik. ‘Sorry. Ik geneer me ook.’

‘O, je hoeft je niet te generen. Je moet je gewoon inlezen.’ Ze legt haar hand op mijn schouder en schudt me heen en weer. ‘Het is wel je land, schat!’

Het ei rolt bijna weer van de tafel. In een reflex vangt ze het op, net op tijd. Ze kijkt ernaar alsof het een ongehoorzame poedel is.

‘Dit ei, Fretz, dit ei!’

Ze haalt het laatste stuk schil eraf. Ik begin te eten.

‘Voor ik het vergeet,’ zegt Yvette, ‘ik wil je ook nog gaan voorstellen aan Ramone. Hij is de leider van een jongerenbeweging en wil een nieuwe partij oprichten. Hij zal ook spreken op het evenement en het lijkt me goed dat jullie elkaar ontmoeten.’

‘Lijkt me leuk!’

‘Nou, leuk. Wacht dat maar af. Ramone praat heel veel en heel traag. Geen geweldige combinatie als je het mij vraagt.’

‘Ik praat zelf ook vaak te veel,’ zeg ik.

‘Prima! Praat liever wat door, dan hoeven we Ramone niet te lang aan te horen. En trouwens: als je straks ergens naartoe wilt, dan bel je Clyde. Je kunt hier eigenlijk bijna alles lopen, maar hij vindt het leuk om je rond te rijden.’

Ze neemt een flinke hap van haar brood met ei. Achter haar staat

een hek. Weer daarachter ligt een open veld met hoog gras. Die warme kleur groen bestaat thuis niet. Dan klinkt er gedonder. Binnen tien seconden stort het water met bakken tegelijk uit de hemel.

‘Regentijd,’ zegt Yvette verveeld.

Terwijl ik kijk hoe het water op de grond stukslaat, staat het backpackmeisje op en loopt weg, onverstoorbaar de regen in. Op eens draait ze zich nog even om en werpt me een onpeilbare blik toe, die een onverwachte gloed in mijn onderbuik teweegbrengt. Yvette kijkt haar na.

‘Dat is het verschil, Johannes. In Holland is regen nooit een excuus om te blijven wachten. Voor Surinamers is regen *altijd* een excuus om te blijven wachten. Wat me er trouwens aan herinnert: bel Clyde wel een uur eerder dan je hem nodig hebt. En zeg dan dat hij er over een kwartier moet zijn. Dan red je het waarschijnlijk net. Meestal.’